

Notat – Kredsløbssvigt (kredsløbspåvirkning)

Dette notat redegør for Dansk Førstehjælpsråds (DFR) retningslinjer for håndtering af kredsløbssvigt, også benævnt kredsløbspåvirkning. Notatet er udarbejdet som en faglig retningslinje og omfatter primært hypovolæmisk shock og anafylaktisk shock, som er de mest relevante former for kredsløbssvigt i førstehjælpssammenhæng.

Begrebet "shock" anvendes ikke længere i førstehjælpsundervisningen, da det kan skabe forvirring og risikere at blive forvekslet med følelsen af at være chokeret. I stedet anbefales det at bruge betegnelserne "kredsløbssvigt" eller "kredsløbspåvirkning" for at sikre en mere præcis og entydig kommunikation.

Formål

Formålet er at fastlægge ensartede, evidensbaserede og praktisk anvendelige retningslinjer for lægfolk med fokus på tidlig genkendelse, korrekt prioritering og livreddende førstehjælpsmæssige tiltag.

Overordnet princip – (M)ABC

DFR's retningslinjer er forankret i (M)ABC-princippet. Livstruende, massiv blødning standses først (M), hvorefter fri luftvej sikres (A), normal vejrtrækning vurderes og understøttes (B), og kredsløbssvigt identificeres og behandles (C).

Definition af kredsløbssvigt

Kredsløbssvigt er en tilstand, hvor kredsløbet ikke er i stand til at opretholde tilstrækkelig blodgennemstrømning og iltforsyning til kroppens vitale organer. Tilstanden er akut og potentielt livstruende.

Kredsløbssvigt pga. manglende blodvolumen

Kredsløbssvigt (hypovolæmisk shock) opstår som følge af akut tab af blod eller væske, hvilket medfører fald i det cirkulerende blodvolumen og utilstrækkelig organperfusion.

Typiske tegn

Bleg, kold og klam hud, hurtig puls, hurtig og overfladisk vejrtrækning, uro, angst eller sløvhed samt nedsat bevidsthed i svære tilfælde.

Førstehjælpsmæssige tiltag

- Standsning af blødninger.
- Lejring fladt på ryggen.
- Forebyggelse af varmetab.
- Lindring af smerter, f.eks. ved understøttelse og immobilisering af brud.
- Psykisk førstehjælp med rolig kommunikation og støtte for at dæmpe angst og reducere pulsen.

Kraftige allergiske reaktioner

Kredsløbssvigt pga. kraftige allergiske reaktioner (anafylaktisk shock) skyldes en alvorlig systemisk allergisk reaktion med kredsløbssvigt og ofte samtidig luftvejspåvirkning.

Typiske tegn

Hurtigt indsættende symptomer såsom hævelse af læber, tunge eller svælg, åndenød, hudreaktioner, svimmelhed, kollaps og eventuelt bevidsthedstab.

Førstehjælpsmæssige tiltag

- Hurtig identifikation af tilstanden.
- Hjælp til anvendelse af adrenalin-autoinjektor, hvis tilgængelig.
- Hvis det er kendt eller stærkt mistænkt, at der er tale om anafylaktisk shock, lejres personen fladt på ryggen, eventuelt med let hævede ben, medmindre udtalt vejrtrækningsbesvær nødvendiggør anden stilling.
- Løbende overvågning af vejrtrækning og bevidsthed.

Overvågning og revurdering

Personer med kredsløbssvigt skal overvåges kontinuerligt og revurderes iht. (M)ABC, bevidsthedsniveau og vejrtrækning, hyppigt, så forværring hurtigt opdages og nødvendige tiltag kan iværksættes.

Samlet anbefaling

DFR anbefaler, at kredsløbssvigt identificeres tidligt og håndteres systematisk efter (M)ABC-princippet. Fokus er på standsning af blødninger, understøttelse af kredsløbet, lindring af smerter og psykisk støtte, indtil professionel hjælp overtager.

Februar 2026

Referencer

1. Guyton AC, Hall JE. Textbook of Medical Physiology. 14th ed. Elsevier; 2021.
2. ATLS Subcommittee. Advanced Trauma Life Support (ATLS®): The Ninth Edition. J Trauma Acute Care Surg. 2013.
3. Hyldmo PK et al. Scandinavian Journal of Trauma, Resuscitation and Emergency Medicine. 2014.
4. Simons FER et al. World Allergy Organization Anaphylaxis Guidelines. J Allergy Clin Immunol. 2011.
5. Resuscitation Council UK. First aid guidelines. 2021.